

Recenzijos ir apžvalgos / Reviews

Rasa Bortkevičiūtė, Patricija Kalkytė, dr. Vytautas Kuokštis, dr. Vitalis Nakrošis, Inga Patkauskaitė-Tiuchtienė ir dr. Ramūnas Vilpišauskas, *Nuo greitų pergalių prie skaudžių pralaimėjimų: Lietuvos viešosios politikos atsakas į COVID-19 pandemiją ir šios krizės valdymas 2020 m.*, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2021, 424 p. Monografijoje pasirinkta aprašyti COVID-19 valdymo politiką nuo 2020 m. vasario pabaigos iki 2020 m. gruodžio pradžios. Tai yra pirmoji išsamiai koronaviruso pandemijos valdymo klausimą nagrinėjanti monografija Lietuvoje. Autorių siekis yra suprasti, kaip Lietuvoje ir kitose ES šalyse buvo reaguojama į koronaviruso protrūkį, koks pasirinktas situacijos valdymas, kokia daroma įtaka viešajai politikai, nagrinėjamas pandemijos poveikis sveikatos apsaugos ir ekonomikos sritims Lietuvoje. Studija remiasi nuodugniai pristatytomis teorinėmis perspektyvomis ir metodologijomis. Patį tyrimą sudaro dvi dalys – Lietuvos lyginimas su kitų ES valstybių atsaku į problemas, nulemtas COVID-19, ir detali analizė, kaip anksčiau minėtu laikotarpiu Lietuva tvarkėsi su pandemijos sukeltais sunkumais. Išvadose ir rekomendacijose autoriai pateikia 12 rekomendacijų, kaip reiktų efektyviau reaguoti į panašaus pobūdžio krizes. Chronologine seka, nuosekliai ir aiškiai pateikiamas pandemijos valdymas, valdymo sėkmės ir nesėkmės leidžia objektyviai pažvelgti į situaciją, padeda susigaudyti, kada ir kokie sprendimai buvo priimti ir kokia jų sprendimų reikšmė bei nauda. *Ieva Venskutonytė*

Tomas Janeliūnas, *Foreign policy analysis of a Baltic state: Lithuania and ‘Grybauskaitė doctrine’*, Routledge, 2021, 242 p. Knygoje atskleidžiami Lietuvos Respublikos prezidentės Dalios

Grybauskaitės užsienio politikos sprendimai ir prezidento vaidmens kaita įgyvendinant užsienio politiką 2009–2019 metais. Knyga parašyta Tomo Janeliūno lietuviškos knygos *D. Grybauskaitės doktrina: Lietuvos užsienio politikos kaita 2009–2019 m.* pagrindu. Tačiau, skirtingai nuo pastarosios, angliškojoje versijoje daugiau dėmesio skiriama Baltijos šalių santykiams ir Lietuvos vaidmeniui pasauliniame kontekste. Naujausiame leidinyje taip pat daugiau aptariamos teorinės prieigos ir pristatomas platesnis Lietuvos užsienio politikos kontekstas. Grybauskaitės nuostatos analizuojamos remiantis struktūralistiniu metodu, užsienio politikos veiksmų modeliu, nagrinėjant diskurso struktūrą ir veikėjų tarpusavio sąveiką. Knygoje analizuojami tokie epizodai kaip NATO šalių vadovų susitikimai, tarptautiniai forumai, oficialūs vizitai, atskleidžiantys prezidentės asmenybę bei vertybes ir pagrindžiantys tezę, kad asmeninės simpatijos ar antipatijos tarptautinėje politikoje gali daryti įtaką šalių santykiams. Daroma išvada, kad pirmoje kadencijoje D. Grybauskaitė prioritetą teikė energetikai, o antroje – daugiausia dėmesio buvo skiriama saugumui. Abiejų kadencijų metu D. Grybauskaitė išlaikė lyderės poziciją Lietuvos įgyvendinamos užsienio politikos srityje ir siekė konkrečių į tikslą orientuotų rezultatų. Apibendrinant galima teigti, kad knyga padeda geriau suprasti ne tik koks yra ryšys tarp politikos sprendimų priėmimo ir konkretaus veikėjo asmeninių pozicijų, prezidento vaidmens svarbą sprendžiant užsienio politikos klausimus, bet ir Grybauskaitės lyderystės stilių. *Gabrielė Tarutytė*

Mažvydas Jastramskis, *Mums reikia vado? Prezidento institucija nuo Landsbergio iki Nausėdos*, Vilnius: Baltos lankos, 2021, 304 p. Įprasta manyti, kad nuo nepriklausomybės atkūrimo lietuviai visada ilgėjosi „tvirtos rankos“ valdžios. VU TSPMI dėstytojo, politologo doc. dr. Mažvydo Jastramskio knygos pagrindinis klausimas toks ir yra – ar Lietuvai reikia vado? Bandydamas atsakyti į šį klausimą autorius kalbina Prezidentus, politikus, kolegas politologus, teisininkus, sociologus, viešųjų ryšių ekspertus, todėl knygoje apstu skirtin-

gų perspektyvų. Knyga pradeda prezidento institucijos tradicijos analize ir pasaulinių praktikų apžvalga, o tai leidžia suvokti Lietuvos prezidento institucijos išskirtinumą pasaulinėje arenoje. Svarbus akcentas institucijos atsiradimui tenka 1992 m. Konstitucijos kūrimo laikotarpiu. Knygoje pateikiamos išsamios visų šalies vadovų nuo 1990 m. kadencijų istorijos ir vykdytų politikų analizės. Svarbiausia, kas atsiskleidžia analizuojant visų prezidentų kadencijas, yra Lietuvos politinei sistemai unikali prezidento priklausomybė nuo Vyriausybės ir kartu Seimo daugumos. Taip pat prezidento asmenybės svarba, kuri geriausiu atveju gali jam padėti subtiliai peržengti turimas formalias galias ir sukurti didesnę politinę įtaką. Išryškėjo, kad, esant palankioms aplinkybėms, Lietuvos prezidentas gali aktyviau formuoti viešąją politiką, įgauti strategijos laisvę dėliojant Vyriausybės sudėtį ir kartu pašalinant nepriimtinius kabineto narius, paimti ministerijas savo globon. Per populiariosios kultūros, ypač futbolo, analogijas ir asmenines patirtis istoriniai faktai ir ekspertų refleksijos skleidžiasi patraukliai ir lengvai. *Elžbieta Žutautaitė*